

ud.remissvar@regeringskansliet.se

cc: anna.ax@regeringskansliet.se
marika.kurlberg@regeringskansliet.se

Europeiska kommissionens förslag till förordning om skydd av unionen och dess medlemsstater mot ekonomiskt tvång från tredjeländer, UD2022/05291

Patent- och registreringsverket, PRV, är myndigheten för immaterialrätt. Vi arbetar med att möjliggöra nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant för att stärka Sveriges tillväxt och konkurrenskraft. Vi har ett samlat ansvar för immaterialrätt och för att innovationer ges skydd som patent, design- och varumärke.

PRV vill öka kunskapen om, och förståelsen för, värdet av immateriella tillgångar. Vi vill få företagare, kreatörer och innovatörer att hantera dem på bästa sätt för att förbättra sin verksamhet, lönsamhet och tillväxt på ett hållbart sätt.

Patent- och registreringsverket har beretts tillfälle att inkomma med yttrande över rubricerat förslag till förordning.

Sammanfattning

PRV vill inledningsvis betona att förslaget restriktioner inom immaterialrätten innebär att Sverige och andra medlemsstater inte skulle uppfylla konventionsåtaganden enligt Pariskonventionen och Bernkonventionen, som reglerar det industriella rättsskyddet respektive upphovsrätten. Varken de nämnda konventionerna eller Wienkonventionen om traktaträtten innehåller några bestämmelser som medger avsteg från gällande konventionsförpliktelser hänförliga den typ av omständigheter som ligger till grund för EU-kommissionens förslag.

Mer eller mindre tillfälliga avsteg från att tillämpa globala konventioner riskerar skapa effekter som går på tvärs mot EU:s industristrategi och handlingsplan för immaterialrätten. En förordning av den här arten bör därför innehålla bestämmelser som medger en avvägning mellan geopolitiska och säkerhetspolitiska intressen å den ena sidan samt ekonomiska och handelspolitiska intressen å den andra sidan. Under alla

omständigheter bör säkerställas att åtgärder som beslutas enligt förordningen ska stå i överensstämmelse med TRIP:S-avtalets Artikel 73.

Bakgrund till PRV:s resonemang

På immaterialrättens område är världens länder tätt sammanknutna genom ett drygt tjugotal traktater och överenskommelser. Det industriella rättsskyddet grundar sig på Pariskonventionen, upphovsrätten på Bernkonventionen. Båda dessa traktater är från 1880-talet. Genom TRIPS-avtalet skapades på 1990-talet en koppling mellan immaterialrätten och den globala handelspolitiken. TRIPS-avtalet skapar en legitimitet och ett regelverk för de inskränkningar i den globala frihandeln som immaterialrättigheter innebär. Omvänt innehåller TRIPS-avtalet även bestämmelser som ger signatärstaterna rätt att begränsa utövandet av sådana rättigheter.

Det är i sig ingenting nytt att immaterialrättigheters giltighet och skyddsomfång begränsas med hänsyn till motstående enskilda eller allmänna intressen. Det nya i sammanhanget är att förslaget yttersta konsekvens innebär möjlighet (eller rent av skyldighet) för EU:s medlemsstater att ogiltigförklara eller annars göra immaterialrätter verkningslösa baserat på överväganden om makt och säkerhetspolitik. Det i sin tur skulle leda till att medlemsstaterna inte kan uppfylla sina konventionsförpliktelser enligt Paris- och Bernkonventionerna.

Kunskap, teknologi och innovation (=immateriella tillgångar), som tidigare varit en drivkraft främst för konkurrenskraft, tillväxt och välstånd, förknippas allt oftare med nationell säkerhet, inflytande och makt. Frihandel och globalisering byts ut mot protektionism. En bidragande faktor är att autokratiskt styrda länder, med helt andra värderingar, på senare år tagit position som ledande innovationsländer. Samtidigt har starka beroenden etablerats genom globaliseringen, vilka nu blir till sårbarheter. Tyvärr går vi från win-win till lose-lose.

PRV förstår behovet av åtgärder för att tillgodose andra intressen än de som är centrala för immaterialrätten. Läget i omvärlden har föranlett att EU-kommissionen väckt frågan om ”skydd mot ekonomiskt tvång”. En fråga med gemensamma beröringspunkter är kontroll över direktinvesteringar. För att som medlemsstat i EU bättre kunna avväga sådana intressen mot de immaterialrättsliga behöver Sverige ha en nationell strategi för immateriella tillgångar. Inte bara för att stärka innovationskraft och tillväxt, utan också för att ta hänsyn till aspekter som säkerhet och suveränitet. Justitie- och näringsdepartementen bör samordna sig med berörda departement som exempelvis infrastrukturdepartementet och försvarsdepartementet.

PRV ser en risk för att de ”ekonomiska tvångsåtgärder” som kommissionen fastställer, vilka i sin tur ligger till grund för EU:s svarsåtgärder (paletten), är av sådan karaktär att svarsåtgärderna möjligen inte är förenliga med det s.k. säkerhetsundantaget i art. 73 TRIPS. ”Ekonomiska tvångsåtgärder” kan vara av mycket olika slag och att det är situationen och omständigheterna bakom som avgör om ett avsteg från

TRIPS är förenligt med säkerhetsundantaget – inte enbart det faktum att kommissionen har klassat ett agerande som ”ekonomiska tvångsåtgärder”.

EU:s svarsåtgärder vad gäller immaterialrätt bör därför uttryckligen begränsas så att de endast kan komma i fråga i den utsträckning de är förenliga med säkerhetsundantaget enl. art. 73 TRIPS och/eller enligt andra konventioner. Det är viktigt att respekten för internationella åtaganden klargörs i detta avseende, så att EU:s svarsåtgärder vad gäller immaterialrätt alltid föregås av en separat prövning i förhållande till, exempelvis, TRIPS.

Vidare ska poängteras att svarsåtgärderna på IP-området även kan skapa problem med bilaterala avtal som någon part har ingått (till exempel investeringskontrakt).

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Peter Strömbäck efter föredragning av Magnus Ahlgren, chefsjurist. Vid ärendets slutliga beredning har även deltagit Lena Frankenberg Glantz, förvaltningsjurist, Martin Lidén, strategisk samordnare för internationella relationer, Christian Nilsson Zamel, senior jurist samt Gustav Melander, avdelningsjurist.

Peter Strömbäck

Magnus Ahlgren